

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران

حوزه علمیه فاطمه الزهرا (س) شهرستان گله دار

موضوع تحقیق

مقام خلیفه الهی در قرآن

استاد داور

حجه الاسلام والمسلمین اسماعیل نیا (حفظه الله)

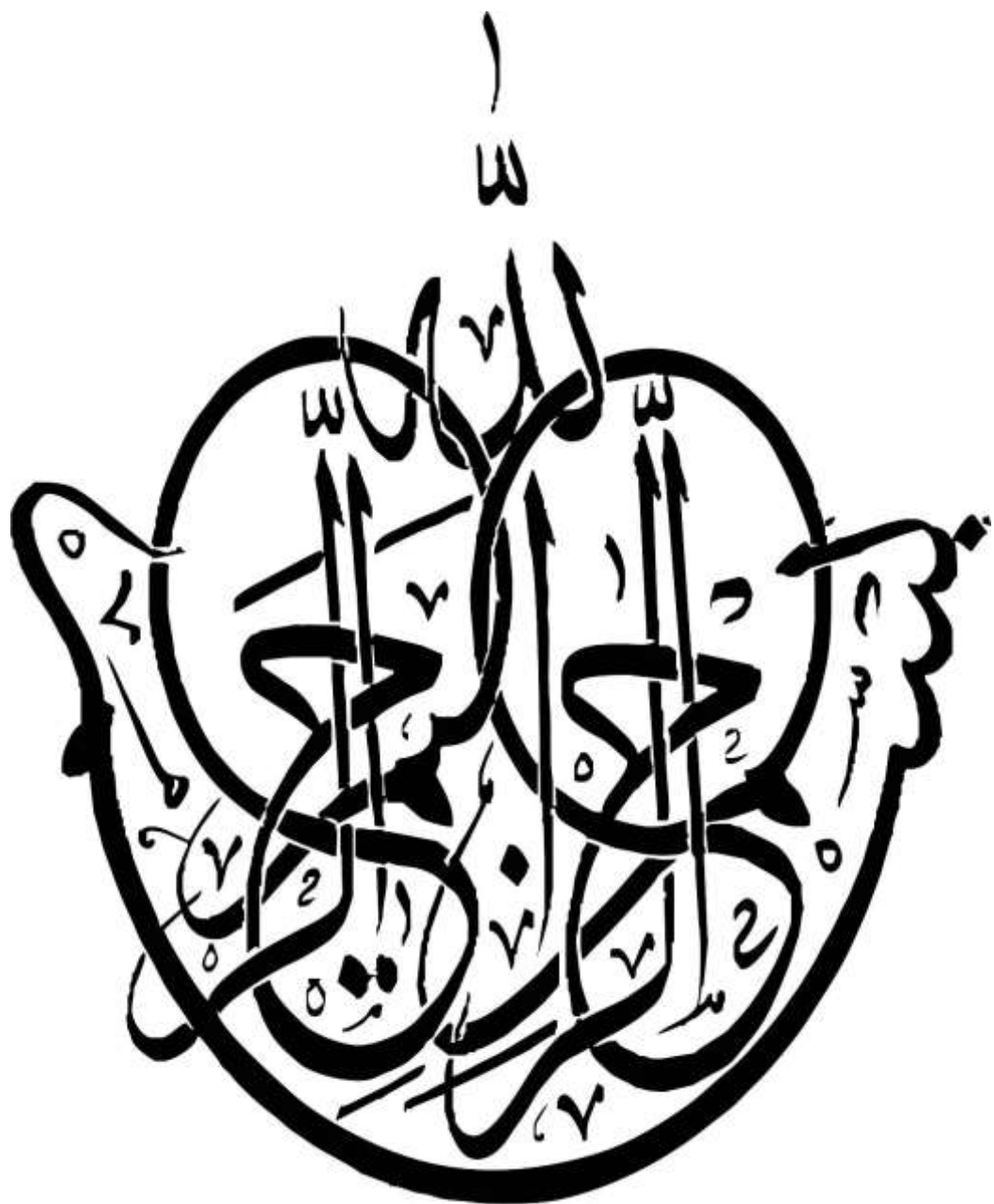
استاد راهنما

سرکار خانم موسوی (حفظها الله)

گردآورنده

سیده مرضیه ابراهیمی

آذرماه ۹۵

تحمیدیه

سپاس خدای را که دلها را با دعا و راز و نیاز روشنی بخشید، و جوانه های ایمان را
شکوفه ساخت و ثمرات دل بستگی و انس با مناجاتش را فراوان نمود، و ما را به این سرمایه
بزرگ هدایت کرد.

پروردگارا الهام ده مرا که سپاس گویم همه نعمت هایت را که بر من و بر پدر و مادرم
عطا فرمودی، و اینکه کارهای شایسته و خواستنی خودت را انجام دهم، و با عفو و پذیرش
مرا از کسانی قرار ده که برای زینت از آنان یاری می جویی و به جای مادیگری راقرار مده.

تقدیم به

پیشگاه حضرت بقیه الله الاعظم، ارواحنا فداه، صاحب الزمان (عج)

و تقدیم به

واژه های ناب زندگیم پدر و مادر عزیزم و همسر مهربانم که با تشویق ها و حمایت های

بی دریغشان مرا در تمامی مراحل همراهی و همدلی نمودند.

و تقدیم به

هر آن کسی که مرا کلامی آموخت.

تقدیر و تشکر

تقدیر و تشکر فراوان و آرزوی توفیقات روز افزون برای موسی محترم جناب آقای دیباجی و همچنین مدیر محترم سرکار خانم محمودی و معاون آموزش و استاد راهنمای محترم سرکار خانم موسوی و معاون پژوهش سرکار خانم رضایی که همکاری لازم را در این باره به عمل آوردند. و همچنین تشکر می کنم از سرکار خانم ارودانی که قبول زحمت کردند و پایان نامه مرا بر عهده گرفتند.

و همچنین از تمامی اعضای خانواده ام به خصوص پدر و مادر عزیزم و همسرم که صمیمانه مرا در تمامی مراحل انجام این تحقیق یاری رسانده اند، قدردانی می کنم امیدوارم خداوند متعالی زمینه ای فراهم کند که بتوانم زحمات بی شائبه ی تمام این عزیزان جبران نمایم.

نتیجه گیری

خلقت جهان واز جمله انسان نتیجه صفات خداست وهدف از خلقت انسان عبودیت و بندگی خداوند است وهدف غایی از آفرینش تکامل بشر است وانسان کامل کسی است که جز به معبود خود نیندیشد و غیر حق را فراموش کند وچنین کسی که می تواند به مقام خلیفه الهی وجانشینی خداوند برسد پس منظور از خلیفه الله تنها حضرت آدم(ع) نیست بلکه نوع انسان است چون از بین موجودات انسان تنها موجودی است که به شایستگی تعلیم اسماء ونام های الهی را داشته است وتوانسته این امانت ومنصب الهی را بپذیرد در صورتی که دیگر موجودات از تحمل این امانت بزرگ الهی سربازدند ازاین جهت خداوند انسان را شایسته تکریم می داند وهمه موجودات را به نشانه عظمت انسان مقدمه خلقت انسان قرار داده است پس انسان می تواند با توجه محدوده انتخاب واراده خود به عالی ترین نقطه کمال وسعادت برسد تا جایی که خداوند او را مورد خطاب قرار دهد بنده من بیا در جوار من ویا به پایین ترین مراحل شقاوت برسد تا جایی که از چهارپایان نیز پایین تر رود وخداوند برای او تقاضای مرگ کند.

حکمت خداوند بر این قرار گرفته که برای خود خلیفه ای انتخاب کند وهمه را مسخر حاکمیت وولایت ومقام خلافت او قرار دهد واین خلیفه از مرکز زمین واز روی این بساط خاکی به عالی ترین مراتب نظام هستی حکومت می کند که چه زمین نظرمکانی پست است اما از نظر قوه واستعداد واز جهت جایگاه ومقام بالاترین مقام است چون خاک تنها عنصری بوده

که توانسته اسماء و نام های الهی را در خود جمع کند و به قدرت انفعال محظ خود فعال ترین عنصر هستی شود. و در قرآن هم به این موضوع مهم پرداخته شده و جایگاه ویژه و برجسته ای به بشر اعطاء شده است و در حوزه هستی وجود انسان کاملی که مقابله همه اسماء حسنی و صفات علیا باشد لازم است تا بتواند به عنوان جانشینی و خلیفه الهی مجموعه را اداره کند.

حتی اگر انسانی نیز آفریده نمیشد باز هم نظام آفرینش نیازمند خلیفه اله بود و انسان به همان مقدار علمی که دارد افضل از دیگران خواهد بود و به همان اندازه خلیفه الله است.

انسان برای رسیدن به مقام خلیفه الله ملزم به پیمودن مسیری است که دارای دو بخش است یکی علم و دیگری عمل یعنی هم باید عالم و هم عامل باشد.

برای رسیده به این هدف والا موانعی نیز وجود دارد که مهمترین آنها این است که انسان خود اصل بیندارد که نایب خدا و دوم آنکه خود نایب بداند اما از غیر خدا بنابر این کسی که داعیه اصالت داشته باشد و همچون شیطان از «من» دم زند هرگز نمی تواند نایب خدا باشد هر دو خطر مذکور از وسوسه های شیطان پدید می آید و از همین رو قرآن کریم آدمی را پیوسته از مکر شیطان پرهیز می دهد از همین شاسته است انسان خیانت و کوتاهی در حفظ این امانت الهی را تنها با پایبندی و التزام به آن تکالیف زمینه سعادت دنیوی و اخروی خویش را فراهم سازد.

منابع و مأخذ

*قرآن کریم

۱. انصاریان حسین ، اهل بیت (علیه السلام)، نشر دارالعرفان، چ ۲، ۱۳۸۳.
۲. الهی بهرام ، معنویت یک علم است، مترجم: فرزادیمینی، نشر تهران: جیحون، ۱۳۸۱.
۳. تحریری محمدباقر، عروج عقل، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی ، چاپ اول، ۱۳۹۰.
۴. ابراهیمیان حسن ، انسان شناسی، نشر تهران: سیمرغ، ۱۳۷۸.
۵. حافظ شمس الدین محمد ، دیوان حافظ، نشر تهران: جمهوری، ۱۳۷۹.
۶. خلیلی محمد حسین ، مقام محبت الهی، نشر مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی، ۱۳۸۹.
۷. عارف کیا پیمان ، کیمیای حقیقت، ج ۱، نشر نیاک، ۱۳۹۰.
۸. فتاحی زاده فتحیه ، زن در تاریخ و اندیشه اسلامی، بوستان کتاب، نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۸۶.
۹. مظاهری حسین ، محدوده پرواز انسان، انتشارات مرکز مدیریت، ۱۳۹۱.
۱۰. معلوف لویس ، فرهنگ بزرگ جامع نوین، جلد ۲، انتشارات اسلام، تهران، ۱۳۷۷.
۱۱. موسوی خراسانی حسن ، انسان، انتشارات کانون پژوهش، چاپ ۱، ۱۳۷۴.
۱۲. جوادی آملی عبدالله ، تفسیر موضوعی، قم: مرکز نشر اسراج ۱۵، ۱۳۸۲.

۱۳. عظیمه صالح ، معناشناسی واژگان قرآن، مترجم: حسین سیدی، ج ۱ نشر مشهد: شرکت به نشر، ۱۳۸۱.
۱۴. مطهری مرتضی ، مجموعه آثار، تهران: قم: صدرا، ج ۱، ۱۳۶۸.
۱۵. ملکی تبریزی جواد آقا ، راه سلوک عارفان انتشارات رسالت قلم، چاپ الزهرا، ۱۳۸۳.
۱۶. قیصری محمد داود ، شرح فصوص الحکم، انتشارات علمی و فرهنگی، بی تا.
۱۷. عزیزی مصطفی ، انسان شناسی، دفتر نشر معارف، ج ۱، ۱۳۸۹.
۱۸. آمدی عبدالواحد بن محمد ، تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، نشر قم-تهران: مرکز نشر التابع للمکتب الاعلام الاسلامی، ۱۳۶۶.
۱۹. ابن اثیر جذریمبارک بن محمد ، النهایة فی غریب الحدیث، نشر قم: موسسه مطبوعاتی اسماعیلیان، ۱۳۶۷.
۲۰. ابی طالب علی بن ، گردآورنده: محمد بن حسین شریف الرضی، نهج البلاغه، نشر قم-ایران: مشهور، ۱۳۷۹.
۲۱. ابن جمعه حویزی عبدعلی ، تفسیر نور الثقلین، نشر قم-ایران: اسماعیلیان ج ۱، ۱۴۱۵، ۲ ق.
۲۲. بندر ریگی محمد ، المنجد، ناشر ایران، ۱۳۸۶.
۲۳. حر عاملی محمد بن حسن ، الجواهر السنیة فی الاحادیث القدسیة، نشر دهقان، ۱۴۲۰ ق.
۲۴. دیلمی حسن بن محمد ، ارشاد القلوب الی الصواب، نشر قم: الشریف الرضی، جلد ۱، ۱۳۷۱، ۱.
۲۵. راغب اصفهانی حسین بن محمد، مفردات قرآن، نشر بیروت-لبنان: دارالشامیه، ۱۳۸۵.
۲۶. شاذلی سید بن قطب بن ابراهیم ، فی ظلال القرآن، ج ۱، نشر بیروت-لبنان: دارالشروق للنشر والتوزیع، ۱۳۸۴.

۲۷. طباطبایی محمد حسین ، ال میزان، ج ۱۷، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چ ۵، ۱۴۱۷ق.

۲۸. فیض کاشانی محمد بن شاه مرتضی ، محجۀ البیضاء، مترجم: محمد صادق

عارف، نشر مشهد: آستان قدس رضوی، بنیاد پژوهش های اسلامی، ۱۳۷۲.

۲۹. _____، غرۀ العیون، نشر تهران-ایران: مدرسه عالی شهید

مطهری، ۱۳۸۷.

۳۰. کلینی محمد بن یعقوب ، اصول کافی، ج ۱، دارالکتب الاسلامیه: تهران، ۱۳۶۸

۳۱. کیلانی عبدالرزاق ، مصباح الشریعه و مفتاح الحقیقه، نشر بیروت-لبنان: موسسه الاعلمی

للمطبوعات، ۱۴۰۰ق.

۳۲. کراجکی محمد بن علی ، کنز الفوائد، نشر قم: دارالذخایر، جلد ۲، بی تا.

۳۳. مجلسی محمد باقر بن محمد تقی ، بحار الانوار ، مترجم: ابوالحسن موسوی همدانی،

نشر تهران-ایران: کتابخانه مسجد حضرت ولی عصر (عج)، جلد ۵۶۳، ۱۳۶۳.

۳۴. معین محمد ، فرهنگ معین، جلد ۴، انتشارات نامن، ۱۳۸۶.

۳۵. نمازی شاهرودی علی ، مستدرک سفینه البحار، نشر قم، ج ۱، ۱۳۶۷.

۳۶. اینترنت سایت رهروان ولایت